

Moderasjonsordninger i skolefritidsordningen (SFO)

Denne veilederen beskriver de tre moderasjonsordningene som kommunen har plikt til å tilby. Veilederen gir blant annet informasjon om hvem som omfattes av ordningene, og om hvordan kommunen skal behandle søknader om moderasjon.

VEILEDNING | SIST ENDRA: 15.05.2024

Gjelder

- [Forskrift til opplæringslova - Kapittel 1B Skolefritidsordninga](#)

Det er fastsatt tre moderasjonsordninger i SFO:

- En inntektsavhengig ordning med redusert foreldrebetaling i SFO for husholdninger med elever på 1.–4. trinn. Ordningen sikrer at ingen familier skal bruke mer enn maksimalt seks prosent av inntekten sin til å betale for en SFO-plass.
- Gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.–7. trinn.
- 12 timer gratis SFO for elever på 1.–3. trinn.

Felles for alle moderasjonsordningene

Selv om det er tre ulike moderasjonsordninger som alle oppstiller ulike vilkår for å være omfattet av ordningen, er det noen ting som er felles for alle ordningene.

Når «skolefritidsordninga» omtales i forskriften kapittel 1B, skal begrepet forstås som den

skolefritidsordningen kommunen velger å benytte for å oppfylle plikten etter opplæringsloven § 13-7. Det vil si at foreldre er omfattet av tilbudet også dersom kommunen velger å benytte seg av en privat aktør for å oppfylle plikten til å ha et SFO-tilbud. Foreldre som har barn på SFO-er ved grunnskoler som er godkjent etter privatskoleloven er derimot ikke omfattet av ordningene etter forskriften. Se omtale av tilskuddsordningene senere i artikkelen. Skolefritidsordninger ved private grunnskoler godkjent etter opplæringsloven § 2-12 omfattes heller ikke, jf. opplæringsloven § 2-12 tredje ledd.

Betaling for kost kan holdes utenfor alle moderasjonsordningene. Det betyr at kommunen kan ta betalt fra foreldrene for kost, selv om foreldrene har krav på gratis SFO. Betaling for kost vil heller ikke være med i beregningen om redusert foreldrebetaling, og kan komme ved siden av.

Ordningene må fastsettes i vedtektene til SFO. Vedtektene og endringer i vedtektene skal vedtas i form av en lokal forskrift, jf. forvaltningsloven § 2, og publiseres på Lovdata. Forslag til endringer i vedtektene skal sendes på høring i tråd med forvaltningsloven § 37.

Klage på vedtak om avslag på søknad reguleres av forvaltningsloven. Vedtaket kan påklages til kommunen etter hovedregelen i forvaltningsloven § 28 andre ledd.

Redusert foreldrebetaling grunnet lav inntekt

Redusert foreldrebetaling grunnet lav inntekt er regulert i § 1B-1, som bestemmer hvem som er omfattet av denne ordningen. Hvordan kommunene skal behandle søknader om redusert foreldrebetaling, er regulert i § 1B-2.

Hvem kan få redusert foreldrebetaling?

Kommunen skal tilby reduksjon i foreldrebetalingen, slik at foreldrebetalingen per barn utgjør maksimalt seks prosent av inntektene til husholdningen. Denne ordningen gjelder for foreldre med barn på 1.–4. trinn.

I § 1B-2 andre ledd er hva som utgjør en husholdning definert. Både ektefeller, registrerte partnere og samboere kan regnes som en del av husholdningen. Som samboere regnes to ugifte personer over 18 år som bor sammen og som har bodd sammen i et ekteskapslignende forhold i minst 12 av de siste 18 månedene, eller har felles barn sammen. Hvis søkeren er i et samboerskap uten felles barn, må søkeren opplyse kommunen om dette. Aleneforeldre utgjør også en husholdning.

Dersom foreldrene til barnet bor hver for seg, og barnet bor fast hos begge foreldrene, er det husholdningsinntekten til den forelderen som har den samme folkeregistrerte adressen som barnet som skal legges til grunn når kommunen skal vurdere om det skal gis redusert foreldrebetaling. Dette følger av § 1B-2 fjerde ledd.

Det er ikke en forutsetning at barnet har heltidsplass for at foreldrene skal omfattes av ordningen. Det betyr at foreldrebetalingen for en deltidsplass skal beregnes på samme måte som for en heltidsplass, og

at det skal gis moderasjon dersom foreldrebetalingen overstiger seks prosent av husholdningens samlede inntekt.

Hva er vilkårene for å få redusert foreldrebetaling?

For å kunne få redusert foreldrebetaling må ett av de to vilkårene i § 1B-1 første ledd være oppfylt. Enten må utgiftene til SFO for ett skoleår være høyere enn seks prosent av inntektene til husholdningen i løpet av det siste året, eller så må det være varig nedgang i inntektene til husholdningen i inneværende år som gjør at utgiftene til SFO for ett skoleår vil overstige seks prosent av inntektene til husholdningen.

Hva inngår i husholdningens inntekter?

Med husholdningens inntekter menes her husholdningens samlede brutto personinntekt etter skatteloven kapittel 12, og skatteplikt kapitalinntekt. Dette er regulert i § 1B-2 tredje ledd. Skattepliktige kapitalinntekter er blant annet renteinntekter, aksjeutbytte, gevinst ved salg av eiendom og løsøre, leieinntekter, bruksrettigheter i kapital og vederlagsfri bruk av andres eiendeler.

Hva vil det si å ha varig nedgang i inntekt?

Det kan være mange årsaker til at en husholdning har varig nedgang i inntekten sin. Den varige nedgangen i inntekten kan for eksempel skyldes dødsfall, samlivsbrudd, tap av arbeidsinntekt mv. Det er derfor søker som må sende inn dokumentasjon til kommunen om årsaken til nedgangen i inntekten. Kommunen foretar en konkret vurdering av om nedgangen er varig.

Når må det søkes om redusert foreldrebetaling?

Det er kommunen som fastsetter søknadsfrister for SFO-plass og redusert foreldrebetaling i vedtektene for SFO.

I forskriften § 1B-1 andre ledd er det bestemt at dersom det er søkt om redusert foreldrebetaling før 1. august vil kommunens vedtak om innvilgelse av moderasjon gjelde fra 1. august og ut skoleåret. Dette gjelder også for søknader som blir sendt 1. august. Det er derfor først for søknader sendt 2. august og senere, at vedtaket ikke vil få virkning fra før første hele måned etter søknadstidspunktet. Dersom årsaken til at det søkes etter 1. august er at kommunen ikke har informert om moderasjonsordningene, bør kommunene likevel la vedtaket ha virkningstidspunkt fra 1. august og ut skoleåret.

Hvordan skal kommunen behandle søknadene?

Paragraf 1B-2 første ledd gir kommunen hjemmel til å innhente grunnlaget for siste fastsetting av formues- og inntektsskatt for husholdningen fra skattemyndighetene, for å dokumentere husholdningens person- og kapitalinntekt for det siste året. Det betyr altså at kommunen kan innhente denne

informasjonen, i stedet for at foreldrene må levere dette selv.

Kommunen skal ikke inkludere skattefrie overføringer, som f.eks. barnebidrag, kontantstøtte, barnetrygd m.m. i "inntektene til husholdet" etter § 1B-1 første ledd.

Kommunen kan på eget initiativ innhente slike inntektsopplysninger og fatte nye vedtak om redusert foreldrebetaling i hele perioden søknaden gjelder for. Foreldre som for eksempel søker om redusert foreldrebetaling for et barn på 1. trinn, trenger derfor ikke søke på nytt neste år dersom barnet fortsetter i SFO på 2. trinn.

Det følger av § 1B-2 femte ledd at dersom skattemyndighetene ikke kan utlevere siste fastsetting av formues- og inntektsskatt for husholdningen til kommunen, skal kommunen be søkeren om å levere skattemeldingen for det siste året og eventuell skattepliktig kapital- eller personinntekt som ikke er forhåndsutfylt. Dette gjelder for eksempel når skatteoppgjøret ikke er ferdigstilt og det fører til at kommunen ikke får fattet vedtak før 1. august.

Automatisert saksbehandling

Kommunen kan fatte vedtak om reduksjon av foreldrebetalingen ved automatisert saksbehandling. Det vil si at sakene blir behandlet automatisk etter gjeldende regelverk og de personopplysningene som kommunen allerede har. Dette følger av § 1B-2 siste ledd. Stort sett innebærer behandling av søknader om redusert foreldrebetaling kun en ren matematisk beregning der summen av skatte- og inntektsopplysninger er vurdert opp mot grensen for redusert foreldrebetaling. Det utøves derfor normalt sett ikke skjønn i disse sakene, med mindre avgjørelsen er utvilsom. Siden det er et krav om at samboere uten felles barn må informere om dette, fordi det ikke fremkommer av folkeregisteret, vil imidlertid ikke ordningen kunne helautomatiseres.

Kommunen avgjør selv hvilke løsninger som brukes for innhenting av opplysninger fra skattemyndighetene. KS har utarbeidet en API (programmeringsgrensesnitt) for deling av Skatteetatens opplysninger som kommunene kan koble seg til. [Les mer på KS sine sider](#) om innhenting av skatt- og inntektsopplysninger fra Skatteetaten.

Regneeksempel

Det er viktig å merke seg at beregningen for foreldrebetaling i SFO, blir noe annerledes enn for beregningen som gjøres for barnehager, siden det ikke er noen makspris i SFO. Beregningen skal ta utgangspunkt i kommunale tall for foreldrebetaling, slik at inntektsgrensene vil kunne variere fra kommune til kommune. For å finne ut om husholdningen har krav på redusert foreldrebetaling, må kommunen sammenligne foreldrebetalingen for ett år med husholdningens samlede person- og kapitalinntekter. Det betyr at hvis kommunen krever 30 000 kroner i foreldrebetaling for ett år, vil regelen slå inn for husholdninger som har under kroner 500 000 ($30\,000 \cdot 100/6$) i samlede person- og kapitalinntekter i året.

En husholdning som har en samlet inntekt på 700 000 kroner i året, vil ikke ha krav på å få redusert foreldrebetaling. For at denne familien skal ha krav på det, må foreldrebetalingen overstige 42 000 kroner i året ($700\,000 \cdot 0,06$).

Har husholdningen en samlet inntekt på 450 000 kroner i året, vil regelen gjøre seg gjeldende. Her vil foreldrebetalingen per barn i SFO senkes fra kroner 30 000 til 27 000 ($450\,000 \cdot 0,06$). Per måned vil foreldrebetalingen senkes fra 2 727 kroner ($30\,000/11$) til 2 454 kroner ($27\,000/11$).

Gratis SFO for barn på 5.–7. trinn med særskilte behov

Kommunene skal ha et tilbud om SFO for barn med særskilte behov på 1.–7. trinn. Tilbudet på 5.–7. trinn skal være gratis. Dette følger av § 1B-3.

Foreldrene til barn med særskilte behov vil også kunne være omfattet av moderasjonsordningen om reduksjon i foreldrebetalingen ved lav inntekt på 1.–4. trinn. Se forrige kapittel.

I § 1B-3 henvises det til opplæringsloven § 13-7 første ledd, og «barn med særskilte behov» må forstås i samsvar med lovbestemmelsen. Det skal ikke foretas en selvstendig vurdering av om det foreligger et særskilt behov etter forskriftsbestemmelsen. I forarbeidene til bestemmelsen, Ot.prp. nr. 67 (2002-2003) s. 31, vises det til at bestemmelsen må sees i sammenheng med lovens krav om at barn med nedsatt funksjonsevne skal ha gode utviklingsmuligheter.

Gratis SFO for elever på 1.–3. trinn

Alle elever på 1.–3. trinn med SFO-plass, skal få 12 timer gratis SFO per uke. Det gjelder for elever på 3. trinn fra og med skoleåret 2024–2025.

Dette følger av § 1B-4. Med «timer» i bestemmelsen, menes klokketimer på 60 minutter.

Hvem er omfattet av ordningen?

Alle elever på 1.–3. trinn som er innvilget SFO-plass er omfattet av ordningen. Dette gjelder både elever som har heltids- og deltids plass i SFO. Dersom eleven velger å bare benytte SFO 12 timer i uken innenfor de tidsrammene kommunen har vedtatt, skal tilbudet være gratis for eleven.

Dersom foreldrene til eleven har fått innvilget søknad om redusert foreldrebetaling som følge av lav inntekt etter § 1B-1, skal kommunen trekke fra de 12 gratistimene fra foreldrebetalingen etter at kommunen har innvilget søknaden om redusert foreldrebetaling.

Hvordan skal timene fordeles?

Kommunen har stor frihet til å utforme ordningen i tråd med lokal praksis for SFO, men likevel slik at kommunen må tilby gratis SFO alle dager kommunen normalt har et SFO-tilbud, *så langt det er praktisk mulig*. Forbeholdet skal ikke tolkes strengt. Hva som er «praktisk mulig» vil kunne variere mellom kommunene, og det må gjøres en konkret vurdering av det enkelte SFO-tilbudet, og om det er praktisk mulig å tilby gratis SFO hver dag gjennom det tilbudet som finnes i kommunen.

Tilfeller der for eksempel elevene i praksis ikke får benyttet seg av gratistimer på visse dager grunnet tidspunkter for skoleskyss, kan være et forhold som medfører at det ikke er praktisk mulig. Det samme gjelder dersom kostnadene for kommunene ville økt vesentlig av å tilby gratis SFO alle dager kommunen har et SFO-tilbud ut over den kompensasjonen de får til ordningen. Kommunen må også kunne benytte forbeholdet dersom det viser seg at et tilbud om gratis SFO alle dager kommunen normalt har et slikt tilbud medfører et dårligere tilbud for elevene og foreldrene totalt sett.

At kommunen skal tilby foreldrene at de 12 timene fordeles alle dager kommunen har et SFO-tilbud, er ikke til hinder for at foreldrene kan velge et tilbud som innebærer en annen fordeling av timene, dersom kommunen har flere alternative tilbud.

Det er ikke mulig å regne om kravet om 12 timer per uke slik at gratistilbudet over ett år til sammen gir gjennomsnittlig 12 timer gratis SFO per uke, fordi det må være reelle timer hver uke kommunen har et SFO-tilbud.

Dersom kommunen tilbyr SFO i skolens ferier, for eksempel i vinterferier eller sommerferier, skal elevene få 12 timer gratis SFO også i disse periodene. Kravet om at kommunen må tilby gratis SFO alle dager kommunen normalt har et SFO-tilbud, gjelder imidlertid ikke i ferier selv om det er praktisk mulig. Dersom kommunen tilbyr SFO i sommerferien, vil en elev på 1. trinn regnes som førsteklasing frem til den datoen SFO tar imot nye førsteklasinger. Tilsvarende gjelder for elever på 2. og 3. trinn. Dette er normalt i starten av august. Nøyaktig dato bør fastsettes i vedtektene til SFO.

Tilskudd til moderasjonsordninger i SFO ved private grunnskoler

Det er også opprettet tilskuddsordninger som gjør det mulig for private grunnskoler å tilby 12 timer gratis SFO på 1., 2. og 3. trinn, og redusert foreldrebetaling for foreldre med lav inntekt som har barn på 1.–4. trinn på SFO. [Les mer om tilskuddsordningene her.](#)

Gratis skolefritidsordning for elever på 1. til 3. årstrinn

Kunnskapsdepartementet har nå vedtatt endringer i forskrift til opplæringsloven § 1B-4 om gratis skolefritidsordning for elever på 1. og 2. årstrinn, slik at ordningen også omfatter 3. trinn fra skoleåret 2024–2025. Endringen trer i kraft 1. august 2024. Den nye forskriftsteksten er publisert på [Lovdata](#).

Se også informasjon om bakgrunnen for endringen